

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Wydział Nauk Społecznych

IWONA ULFIK-JAWORSKA, MICHAŁ WIECHETEK

iwonau@kul.pl, wiechetek@kul.pl

*Psychospołeczne uwarunkowania poziomu uzależnienia
od seksu internetowego – moderująca rola płci*

Psychosocial Determinants of Internet Sex Addiction:
The Moderating Role of Gender

STRESZCZENIE

Celem podjętych badań była ocena związku między wybranymi zmiennymi psychospołecznymi a poziomem uzależnienia od seksu internetowego w grupie studentów przy uwzględnieniu moderującej roli czynnika płci. Badaniami objęto 382 studentów wyższych uczelni z Lublina i okolic (kobiety stanowiły 54,5% grupy). Osoby badane wypełniały zestaw kwestionariuszy do pomiaru zaangażowania w internetowe aktywności seksualne (IAS), uzależnienia od seksu internetowego, poczucia wsparcia społecznego, zadowolenia z relacji społecznych, zadowolenia z życia seksualnego oraz innych zmiennych psychospołecznych. Stwierdzono istotnie wyższy poziom uzależnienia od seksu internetowego w grupie mężczyzn niż kobiet. Analizy korelacyjne wykazały istotny związek między uzależnieniem od seksu internetowego a długim czasem pozostawania bez związku partnerskiego, niską samooceną kompetencji seksualnych oraz wczesnym wiekiem pierwszego kontaktu z pornografią jedynie wśród mężczyzn. W grupie kobiet poziom uzależnienia od seksu internetowego współwystępował z niskim zadowoleniem z relacji koleżeńskich oraz wczesnym wiekiem inicjacji seksualnej. W obu grupach poziom uzależnienia od seksu internetowego istotnie korelował z większą liczbą partnerów seksualnych i z zaangażowaniem w IAS, zwłaszcza z zachowaniami o charakterze indywidualnym i relacyjnym.

Słowa kluczowe: uzależnienie od seksu internetowego; internetowe aktywności seksualne; cyberseks; pornografia; studenci

WPROWADZENIE

Badania naukowe, prowadzone na całym świecie, oraz praktyka kliniczna pokazują, że korzystanie z seksu internetowego może być zachowaniem ryzykownym i może prowadzić do utraty kontroli nad zachowaniami seksualnymi w sieci (Boies, Cooper, Osborne 2004; Carnes i in. 2007; Delmonico, Griffin 2010; Döring 2009; Griffiths 2004; Hertlein, Cravens 2014; Meerkerk, Eijnden, Garretsen 2006; Young 1998). Problem nałogowego korzystania z seksu internetowego w ciągu ostatniej dekady stał się przedmiotem ożywionej dyskusji naukowej psychologów, psychiatrów i innych badaczy. Jednak do tej pory zjawisko to nie zostało jednoznacznie zdefiniowane i wystarczająco rozpoznane. Zarówno w polskiej, jak i zagranicznej literaturze nie ma jednomyślności co do specyfiki tego zjawiska, kryteriów diagnostycznych oraz stosowanej terminologii (Ulfik-Jaworska 2012).

Seks internetowy to ogólne określenie dla zjawiska podejmowania różnych aktywności seksualnych w sieci. Zgodnie z literaturą przedmiotu (Cooper i in. 2004; Cooper i in. 2001; Cooper i in. 2003; Cooper i in. 2002) internetowe aktywności seksualne (IAS) obejmują bardzo szerokie spektrum zachowań o charakterze seksualnym, realizowanych za pośrednictwem Internetu w celu rozrywkowym, badawczym, komercyjnym, edukacji seksualnej, poszukiwania wsparcia i/lub seksualnych albo romantycznych partnerów itp. Przykładem takich zachowań jest m.in. poszukiwanie w sieci informacji dotyczących seksualności, oglądanie cyberpornografii, poszukiwanie partnerów seksualnych, rozmowy na czatach erotycznych, seksting, zaangażowanie w sieciowe gry erotyczne i pornograficzne (Griffiths 2012; Wéry i in. 2015). W literaturze opisywane są różne typologie IAS. Według Shaughnessy, Byersa i Walsh (2011) aktywności te można podzielić na: a) indywidualne IAS (np. oglądanie erotyki i pornografii), b) relacyjne IAS (np. seksting, czaty erotyczne) i c) informacyjne IAS (np. poszukiwanie informacji dotyczących seksualności). Natomiast Döring i in. (2015) wyróżnili sześć typów IAS: informacje związane z seksualnością, seksualna rozrywka, seksualne kontakty, mniejszości seksualne, gadżety seksualne i płatny seks. Badania pokazują, że najbardziej powszechną formą IAS, zwłaszcza wśród mężczyzn, jest korzystanie z erotyki i pornografii sieciowej (Laier i in. 2013; Ross, Månsson, Daneback 2012; Shaughnessy, Byers, Walsh 2011).

Według badaczy popularność i wpływ seksu internetowego na użytkowników wynika z jego specyfiki, czyli anonimowości (*anonymity*), a także z atrakcyjności dostępu (*accessibility*) oraz niewielkich kosztów (*affordability*). Cechy te są określane jako *triple A engine*, czyli „napęd potrójnego A” (Cooper, Delmonico, Burg 2000). Sprawiają one, że gwałtownie rośnie zainteresowanie seksem internetowym, zwłaszcza w społeczeństwach zachodnich. Dotychczasowe badania

wskazują, że między 33% a 75% osób przyznaje się do korzystania z internetowych aktywności seksualnych (Wéry, Billieux 2015).

W większości przypadków korzystanie z IAS nie przyczynia się do negatywnych konsekwencji osobistych i społecznych (Albright 2008). Jednak dla niektórych osób (albo grup) zaangażowanie w seks internetowy staje się zachowaniem nałogowym i prowadzi do kompulsywnych zachowań w sieci (Cooper, Delmonico, Burg 2000). W literaturze są opisywane różne typy osób zaangażowanych w internetowe aktywności seksualne, np. użytkownicy rekreacyjni, zagrożeni oraz kompulsywni, czyli uzależnieni (Cooper i in. 2004).

Uzależnienie od seksu internetowego, podobnie jak uzależnienie od Internetu, nie jest opisane w aktualnie obowiązujących klasyfikacjach zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania DSM-V oraz ICD-10. Jest to stosunkowo nowe zjawisko i wciąż jeszcze mało poznane. Wśród badaczy toczą się dyskusje dotyczące etiologii, kryteriów diagnostycznych, czynników ryzyka, mechanizmów i skutków uzależnienia od seksu internetowego (Griffiths 2012; Wéry, Billieux 2015). Brakuje również jednolitej terminologii w tym zakresie, co znacznie utrudnia komunikację między badaczami oraz porównywanie wyników badań.

W literaturze przedmiotu można spotkać różne określenia tego zjawiska, jak np. uzależnienie od cyberseksu (*cybersex addiction*) (Carnes i in. 2010; Waszyńska 2009), uzależnienie od seksu internetowego (*Internet sex addiction*) (Griffiths 2001, 2012; Young 2008), problematyczny cyberseks (*problematic cybersex*) (Wéry, Billieux 2015), kompulsywność dotycząca seksu internetowego (*Internet sexual compulsivity*) (Edwards 2012), problematyczne korzystanie z seksu internetowego (*problematic sexual Internet use*) (Ross, Månsson, Daneback 2012). Należy podkreślić, że nie wszystkie z podanych określeń są synonimami i nie wszystkie precyzyjnie oddają istotę omawianego zjawiska. W niniejszym opracowaniu posługujemy się terminem „uzależnienie od seksu internetowego”.

Uzależnienie od seksu internetowego jest zazwyczaj ujmowane jako nadmierne, dysfunkcjonalne zaangażowanie w IAS, prowadzące do zachowań kompulsywnych (przymusowych) związanych z utratą kontroli nad własnym korzystaniem z seksu internetowego (Griffiths 2012; Wéry, Billieux 2015; Young 1998). Badacze proponują różne kryteria diagnostyczne dla tego zjawiska, m.in.: bezskuteczne próby zaprzestania, ograniczania i kontrolowania swoich zachowań w sieci; natrętne myśli związane z seksem internetowym; wykorzystywanie seksu internetowego do regulowania swoich emocji; negatywne odczucia w sytuacji braku możliwości korzystania z IAS; tolerancję (potrzebę zwiększania ilości czasu albo dostarczanie nowych bodźców seksualnych) (Carnes i in. 2010; Wéry, Billieux 2015). Są one jednak wciąż dyskutowane w literaturze przedmiotu.

Uzależnienie od seksu internetowego jest zazwyczaj ujmowane jako uzależnienie behawioralne, podobne do patologicznego hazardu (Cooper i in. 2004). Według Young jest to jeden z podtypów uzależnienia od Internetu (Young 1998,

2008). Również Brand, Young i Laier (2013), na podstawie poznawczo-behawioralnej koncepcji uzależnienia od Internetu opracowanej przez Davisa, opisują uzależnienie od seksu internetowego jako specyficzną formę uzależnienia od Internetu. Natomiast Griffiths wskazuje, że uzależnienie od seksu internetowego nie może być jedynie podtypem uzależnienia od Internetu, lecz jest równocześnie formą uzależnienia od seksu (Griffiths 2012).

Badacze podkreślają, że ryzyko uzależnienia od seksu internetowego jest wysokie w okresie wczesnej dorosłości, zwłaszcza wśród studentów, którzy bardzo intensywnie korzystają z sieci oraz jej możliwości, w tym z erotyki sieciowej (Izdebski 2010; Lo, Wei 2005; Velezmore, Negy, Livia 2012). Badania prowadzone w Szwecji wśród młodych internautów (N=1913) pokazały, że 5% kobiet i 13% mężczyzn ujawnia pewne problemy związane z nałogowym korzystaniem z seksu internetowego, natomiast około 2% kobiet i 5% mężczyzn wskazywało na poważne nasilenie objawów uzależnienia od seksu internetowego (Ross, Månsson, Daneback 2012). Niepublikowane badania prowadzone wśród polskich studentów wskazują, że około 7,5% z nich korzysta z seksu internetowego w sposób ryzykowny (Ulfik-Jaworska, Wiechetek 2016).

Ryzyko uzależnienia od seksu internetowego jest istotnie związane z płcią. Nasilenie objawów uzależnienia jest istotnie wyższe u mężczyzn niż u kobiet (Meerkerk, Eijnden, Garretsen 2006; Shaughnessy i in. 2014). Jest to zgodne z wieloma badaniami wskazującymi na większe zaangażowanie w IAS mężczyzn niż kobiet (Bryant, Shim 2008; Cooper i in. 2002; Daneback, Cooper, Månsson 2005; Döring i in. 2015; Hald 2006). Ryzyko uzależnienia od seksu internetowego jest największe wśród osób oglądających erotykę i pornografię w sieci niż korzystających z innych form IAS (Ross, Månsson, Daneback 2012). W innych badaniach wskazuje się natomiast, że ryzyko uzależnienia od seksu internetowego jest większe u osób niezamężnych, które częściej wykorzystują sieć do poszukiwania seksualnych i/lub romantycznych partnerów (Cooper, Delmonico, Burg 2000).

W okresie wczesnej dorosłości istotne znaczenie mają czynniki związane z rozwojem psychospołecznym, m.in. kształtowanie własnej tożsamości oraz poszukiwanie bliskich związków i relacji partnerskich, jak również rozwój potrzeb seksualnych. Dla prawidłowego rozwoju ważna jest jakość relacji z innymi (w tym relacji partnerskich) oraz poczucie wsparcia ze strony najbliższych osób. Badania prowadzone w różnych kulturach zgodnie pokazują związek między osamotnieniem, lękiem społecznym, konfliktowymi relacjami w rodzinie a problematycznym korzystaniem z Internetu (Tokunaga, Rains 2010; Yen i in. 2009). Potwierdzono też istnienie związku między korzystaniem z pornografii a osamotnieniem (Yoder, Virden, Amin 2005), między uzależnieniem od seksu internetowego a poczuciem osamotnienia, niską samooceną, objawami depresji (Yellowlees, Marks 2007).

Dane wskazują ponadto na istotne powiązania między korzystaniem z seksu internetowego a niską oceną jakości relacji partnerskich oraz jakości współżycia seksualnego (Poulsen, Busby, Galovan 2013). Jednocześnie stwierdza się, że ryzyko uzależnienia od seksu internetowego jest szczególnie wysokie wśród ofiar przemocy seksualnej doznanej w przeszłości, osób o niskiej samoocenie oraz uzależnionych od seksu (Carnes i in. 2007; Daneback, Ross, Månsson 2008; Green i in. 2012; Griffiths 2012; Nowosielski 2010; Twohig, Crosby, Cox 2009).

Przegląd literatury przedmiotu wskazuje na wzrost w ostatnich latach liczby badań dotyczących uzależnienia od seksu internetowego niemal na całym świecie (Wéry, Billieux 2015). W Polsce zainteresowanie tym zjawiskiem wśród badaczy jest jednak znikome. Celem niniejszego artykułu jest próba częściowego zniwelowania tej luki i pogłębienie wiedzy na temat specyfiki oraz mechanizmów rozwoju uzależnienia od seksu internetowego.

METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH

Celem prezentowanych badań była ocena siły związku między wybranymi zmiennymi psychospołecznymi a poziomem uzależnienia od seksu internetowego w grupie studentów¹. Związek ten oceniano, uwzględniając moderującą rolę czynnika płci. W niniejszym artykule zaprezentowano wyniki zebrane od 382 studentów wyższych uczelni w Lublinie, Chełmie i Zamościu (tab. 1). Wśród badanych dominowały kobiety (54,5%), osoby z terenów wiejskich (56,0%), studiujące na początkowych latach studiów (łącznie rok I–III – 66,4%), o orientacji heteroseksualnej (94,5%) oraz będące aktualnie w bliskim związku (47,6%). Dobór grupy miał charakter incydentalny, a badania miały charakter kwestionariuszowy. W ich trakcie mierzono szereg zmiennych pozwalających ocenić funkcjonowanie osób w obszarze objętym tematyką badań. Poziom wsparcia społecznego, zadowolenie z relacji społecznych i sfery seksualnej mierzono przy pomocy pytań ocenianych na siedmiostopniowej skali typu Likerta:

- w jakim stopniu możesz liczyć na pomoc Twojej rodziny, kiedy jesteś w trudnej sytuacji? (wsparcie rodziny),
- w jakim stopniu możesz liczyć na pomoc Twoich przyjaciół i znajomych, kiedy jesteś w trudnej sytuacji? (wsparcie przyjaciół),
- w jakim stopniu jesteś zadowolony ze swoich kontaktów z koleżankami i kolegami na studiach? (zadowolenie z relacji koleżeńskich),
- spróbuj ocenić swój aktualny związek – w jakim stopniu jesteś z niego zadowolony? (zadowolenie ze związku),

¹ Prezentowane analizy są częścią szerszego projektu badawczego finansowanego ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych będących w dyspozycji Ministra Zdrowia (nr umowy 72/H/E/2015 i 3/HEK/2016).

- jak oceniasz swoje zadowolenie z życia seksualnego w aktualnym związku? (zadowolenie z życia seksualnego),
- jak oceniasz swoje umiejętności (kompetencje) w zakresie bycia dobrym partnerem seksualnym? (kompetencje seksualne).

Typy aktywności seksualnych podejmowanych w sieci mierzono przy pomocy Kwestionariusza Internetowych Aktywności Seksualnych (KIAS) (Ulfił-Jaworska, Wiechetek 2016). Metoda ta służy do pomiaru zaangażowania w internetowe aktywności seksualne w okresie minionych 3 miesięcy. Zawiera 15 itemów dotyczących częstości podejmowania różnych aktywności seksualnych w Internecie, ocenianych na siedmiopunktowej skali typu Likerta (od 1 – nigdy do 7 – codziennie). Umożliwia ona ocenę trzech typów zachowań: IAS indywidualne – zachowania ukierunkowane na indywidualne korzystanie z materiałów erotycznych i pornograficznych dostępnych w sieci (np. odwiedzanie stron internetowych zawierających treści erotyczne); IAS relacyjne – zachowania ukierunkowane na nawiązywanie erotycznych relacji (interakcji) z innymi osobami za pośrednictwem sieci (np. przesyłanie innym osobom zdjęć charakterze erotycznym); IAS informacyjne – zachowania ukierunkowane na zdobywanie informacji dotyczących życia seksualnego oraz relacji intymnych (np. szukanie w sieci informacji z zakresu seksuologii). Wskaźniki rzetelności poszczególnych wymiarów wahają się w przedziale od 0,86 do 0,95.

Poziom uzależnienia od seksu internetowego mierzono przy pomocy zmodyfikowanej wersji Kwestionariusza Uzależnienia od Internetu (*Internet Addiction Test*) autorstwa Young (1998). Itemy z oryginalnej wersji narzędzia zostały przetłumaczone i przeformułowane tak, aby odnosiły się do korzystania z seksu internetowego. Podobną procedurę konstrukcji narzędzia do pomiaru uzależnienia od seksu internetowego z powodzeniem wykorzystali badacze z Niemiec i Francji (por. Wéry i in. 2015). Kwestionariusz zawierał 20 itemów (np. Jak często wybierasz podniecenie związane z seksem internetowym zamiast spędzania czasu ze swoją/swoim partnerką/partnerem albo przyjaciółmi?) ocenianych na pięciopunktowej skali typu Likerta (od 1 – nigdy do 5 – bardzo często). Rzetelność metody w badanej próbie była wysoka i wynosiła $\alpha=0,94$.

Dodatkowo w trakcie badań uwzględniono pytania dotyczące takich kwestii, jak: czas trwania aktualnego związku, czas pozostawania bez związku partnerskiego, wiek inicjacji seksualnej, wiek inicjacji seksualnej z osobą poznaną w sieci, liczba partnerów seksualnych w ciągu ostatniego miesiąca, wiek pierwszego kontaktu z pornografią.

Tab. 1. Charakterystyka badanej grupy

	N/M	%/SD
Płeć		
– kobiety	208	54,5
– mężczyźni	173	45,3
– brak danych	1	0,3
Wiek	21,40	1,889
Miejsce zamieszkania		
– wieś	214	56,0
– miasto do 20 tys. mieszkańców	42	11,0
– miasto 21–100 tys. mieszkańców	80	20,9
– miasto 101–500 tys. mieszkańców	27	7,1
– miasto powyżej 500 tys. mieszkańców	14	3,7
– brak danych	5	1,3
Rok studiów		
– I	96	25,1
– II	80	20,9
– III	78	20,4
– IV	69	18,1
– V	48	12,6
– VI	8	2,1
– brak danych	3	0,8
Orientacja seksualna		
– heteroseksualna	361	94,5
– homoseksualna	8	2,1
– biseksualna	10	2,6
– brak danych	3	0,8
Bliski związek (aktualnie)		
– nie	128	33,5
– tak	182	47,6
– brak danych	72	18,9
Ilość partnerów seksualnych w ostatnim miesiącu		
– 0	61	16,0
– 1	160	41,9
– więcej niż 1	26	4,0
– brak danych	146	61,8
Średni tygodniowy czas korzystania z Internetu (w godz.)	32,20	20,685

Źródło: opracowanie własne.

WYNIKI

Wszystkie analizy zostały wykonane przy pomocy pakietu statystycznego IBM SPSS Statistics v. 23. W trakcie obliczeń statystycznych wykorzystano test t-Studenta dla prób niezależnych wraz z oceną efektu d Cohena, współczynnik

korelacji r-Pearsona oraz test istotności różnic między dwoma współczynnikami korelacji (Z Fishera).

Tab. 2. Poziom uzależnienia od seksu internetowego – porównanie kobiet i mężczyzn (test t-Studenta)

	Kobiety		Mężczyźni		t	p	Wielkość efektu (d Cohena)
	M	SD	M	SD			
Uzależnienie od seksu internetowego	22,39	6,43	29,25	11,69	7,25	0,001	0,74

Źródło: opracowanie własne.

Poziom uzależnienia od seksu internetowego okazał się być wyższy w grupie mężczyzn (tab. 2). Efekt udziału płci w wyjaśnianiu uzależnienia od seksu internetowego był znaczący.

Poziom uzależnienia od seksu internetowego wiąże się z szeregiem zmiennych o charakterze podmiotowym. W grupie kobiet istotnymi czynnikami współwystępującymi z poziomem uzależniania od seksu internetowego są niskie zadowolenie z relacji koleżeńskich, wczesny wiek inicjacji seksualnej, duża liczba partnerów seksualnych oraz podejmowanie aktywności seksualnej w Internecie (tab. 3–6). Z kolei dla mężczyzn najbardziej znaczące w kontekście uzależnienia od seksu internetowego są takie zmienne, jak: długi czas pozostawania bez bliskiej relacji partnerskiej, niska samoocena kompetencji seksualnych, duża liczba partnerów seksualnych, wczesny wiek rozpoczęcia korzystania z materiałów pornograficznych w Internecie, a także typ aktywności seksualnych podejmowanych w Internecie (tab. 3–6). Podobnie jak w przypadku kobiet, najbardziej istotne wydaje się tu być angażowanie w IAS relacyjne.

Uwzględnienie płci jako czynnika moderującego siłę związku między poziomem uzależnienia od seksu internetowego a kontrolowanymi w trakcie badań zmiennymi wykazało istnienie trzech znaczących różnic. Zgodnie z wynikami testu istotności różnic dla współczynnika korelacji płeć różnicuje związek uzależnienia od seksu internetowego z czasem pozostawania bez bliskiej relacji partnerskiej, oceną własnych kompetencji seksualnych oraz zaangażowaniem w relacyjne IAS. W przypadku mężczyzn uzależnienie od seksu internetowego może być znacząco bardziej prawdopodobne wraz z wydłużaniem się czasu pozostawania bez romantycznego partnera oraz przy niskiej ocenie kompetencji seksualnych. W przypadku ostatniego znaczącego czynnika (IAS relacyjne) odnotowano jedynie tendencję w zakresie różnic korelacji uzależnienia od seksu internetowego i nawiązywania relacji seksualnych w sieci (tab. 6). Zarówno u kobiet, jak i mężczyzn podejmowanie tego typu aktywności wzmacnia prawdopodobieństwo uza-

leżnienia od seksu internetowego. Siła tego związku jest jednak nieznacznie wyższa u kobiet niż u mężczyzn.

Poczucie wsparcia ze strony przyjaciół i rodziny, jak również zadowolenie ze związku partnerskiego i poziom zadowolenia z życia seksualnego nie łączą się z poziomem uzależnienia od seksu internetowego zarówno w grupie badanych kobiet, jak i mężczyzn.

Tab. 3. Ocena zadowolenia z relacji koleżeńskich oraz poczucie wsparcia a poziom uzależnienia od seksu internetowego (współczynnik korelacji r-Pearsona)

	Poziom uzależnienia od seksu internetowego				Istotność różnic dla korelacji	
	Kobiety		Mężczyźni		Z	p
	r	p	r	P		
Zadowolenie z relacji koleżeńskich	-0,207**	0,003	-0,139	0,067	-0,68	0,50
Wsparcie rodziny	-0,009	0,901	-0,017	0,827	0,08	0,94
Wsparcie przyjaciół	-0,085	0,222	-0,137	0,074	0,51	0,61

** $p < 0,01$; * $p < 0,05$

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 4. Ocena kompetencji seksualnych, zadowolenia ze związku, czasu bycia w związku (lub pozostawania bez związku) a poziom uzależnienia od seksu internetowego (współczynnik korelacji r-Pearsona)

	Poziom uzależnienia od seksu internetowego				Istotność różnic dla korelacji	
	Kobiety		Mężczyźni		Z	p
	r	p	r	P		
Kompetencje seksualne	0,068	0,342	-0,192*	0,012	2,49	0,01
Czas trwania aktualnego związku	0,043	0,649	-0,178	0,14	1,44	0,15
Zadowolenie ze związku partnerskiego	0,077	0,42	-0,145	0,227	1,44	0,15
Zadowolenie z życia seksualnego	0,058	0,548	-0,075	0,533	0,86	0,39
Czas pozostawania bez związku partnerskiego	0,057	0,659	0,405**	0,001	-2,04	0,04

** $p < 0,01$; * $p < 0,05$

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 5. Doświadczenia seksualne a poziom uzależnienia od seksu internetowego (współczynnik korelacji r-Pearsona)

	Poziom uzależnienia od seksu internetowego				Istotność różnic dla korelacji	
	Kobiety		Mężczyźni		Z	p
	r	p	r	P		
Wiek inicjacji seksualnej	-0,223*	0,011	-0,018	0,843	-1,62	0,11
Wiek inicjacji seksualnej z osobą poznaną w sieci	-0,292	0,177	-0,061	0,8	-0,73	0,47
Liczba dotychczasowych partnerów seksualnych	0,226**	0,009	0,201*	0,028	0,2	0,84
Liczba partnerów seksualnych w ostatnim miesiącu	0,014	0,879	0,099	0,302	-0,64	0,52
Wiek pierwszego kontaktu z materiałami pornograficznymi w Internecie	-0,152	0,09	-0,185*	0,024	0,28	0,78

** p<0,01; * p<0,05

Źródło: opracowanie własne.

Tab. 6. Zaangażowanie w różne typy IAS a poziom uzależnienia od seksu internetowego (współczynnik korelacji r-Pearsona)

	Poziom uzależnienia od seksu internetowego				Istotność różnic dla korelacji	
	Kobiety		Mężczyźni		Z	p
	r	p	r	P		
IAS informacyjne	0,323**	0,001	0,196**	0,01	1,32	0,19
IAS indywidualne	0,433**	0,001	0,334**	0,001	1,12	0,26
IAS relacyjne	0,580**	0,001	0,450**	0,001	1,71	0,09

** p<0,01; * p<0,05

Źródło: opracowanie własne.

PODSUMOWANIE I DYSKUSJA WYNIKÓW BADAŃ WŁASNYCH

Przeprowadzone badania miały charakter eksploracyjny. Pozwoliły poszerzyć wiedzę na temat związków między wybranymi zmiennymi psychospołecznymi a poziomem uzależnienia od seksu internetowego w grupie studiujących kobiet i mężczyzn. Stwierdzono istotnie wyższy poziom uzależnienia od seksu internetowego w grupie mężczyzn niż wśród kobiet. Wynik ten jest zgodny z dotychczasowymi ustaleniami w tym zakresie (zob. m.in. Meerkerk, Eijnden, Garretsen 2006; Shaughnessy i in. 2014). Mężczyźni istotnie częściej niż kobiety

korzystają z różnych form IAS i poświęcają na to więcej czasu, a jednocześnie ujawniają większe nasilenie symptomów uzależnienia.

W grupie mężczyzn stwierdzono ponadto, że wyższy poziom uzależnienia od seksu internetowego łączy się z zaangażowaniem w IAS relacyjne oraz dłuższym czasem pozostawania bez związku partnerskiego. Można przypuszczać, że studenci mężczyźni przez nawiązywanie relacji seksualnych w sieci próbują kompensować swoją frustrację związaną z brakiem bliskiego (intymnego) związku poza siecią. Jednocześnie poziom uzależnienia od seksu internetowego występuje u nich z obniżoną oceną swoich kompetencji seksualnych, co potwierdzają również wcześniejsze badania. Uzyskane rezultaty mogą sugerować, że seks internetowy, szczególnie wczesny kontakt z pornografią, może kształtować wyidealizowany obraz mężczyzny i jego możliwości w zakresie zachowań seksualnych. To z kolei prowadzi do obniżenia samooceny seksualnej, gdyż młody człowiek nie może sprostać takim wymaganiom. Prowadzi to w konsekwencji do błędnego koła, gdyż gorsza samoocena własnych kompetencji seksualnych skutkuje nasileniem obaw i trudności w nawiązywaniu intymnych relacji poza siecią oraz skłania do zaangażowania w seks internetowy. Aktywności seksualne podejmowane w sieci są bezpieczniejsze dla samooceny, pozwalają na łatwiejsze zaspokojenie różnych potrzeb i szybciej dostarczają gratyfikacji. Można sądzić, że przez takie sprzężenie zwrotne uzależnienie od seksu może bardzo szybko nasilać się wśród młodych mężczyzn, a dodatkowo będzie bardzo trudne do wyeliminowania.

W grupie badanych studentek charakter uzyskanych powiązań jest w dużej mierze zbliżony. Stwierdzono, że uzależnienie od seksu internetowego występuje z przeżywaniem trudności w relacjach społecznych oraz nawiązywaniem w Internecie relacji seksualnych. Prawdopodobnie kobiety przez IAS kompensują swoje braki w zakresie posiadania bliskich relacji poza siecią, podobnie zresztą jak w przypadku mężczyzn. Jednocześnie uzależnienie od seksu internetowego łączy się u kobiet z wcześniejszym wiekiem inicjacji seksualnej oraz większą liczbą partnerów seksualnych. Być może jest to związane z pewnymi deficytami kompetencji relacyjnych, czyli umiejętności do nawiązywania i podtrzymywania relacji partnerskich. Kobiety mające trudności w tym zakresie mogą mieć większe trudności w nawiązywaniu zarówno satysfakcjonujących relacji koleżeńskich, jak i trwałych relacji intymnych.

Prezentowane badania wykazały także istnienie pewnych różnic płciowych w zakresie siły związku między poziomem uzależnienia od seksu internetowego a wybranymi zmiennymi psychospołecznymi. U mężczyzn istotne znaczenie dla nałogowego korzystania z IAS ma obniżona samoocena kompetencji seksualnych oraz wydłużony okres, w którym nie pozostają w związku partnerskim. Natomiast dla kobiet, nieco bardziej niż dla mężczyzn, ryzykowne jest zaangażowanie w IAS relacyjne.

W kontekście zadań rozwojowych okresu wczesnej dorosłości można przyjąć, że zaangażowanie w IAS relacyjne przy współwystępowaniu deficytu kompetencji relacyjnych oraz seksualnych może być formą dysfunkcyjnego radzenia sobie z konfliktem między izolacją a zaangażowaniem w intymne relacje partnerskie (Erikson 2004). Z czasem, przez różne mechanizmy psychologiczne, może to prowadzić do nasilenia uzależnienia od seksu internetowego. Wyniki dotychczasowych badań oraz badania własne sugerują, że mechanizmy te mogą być nieco inne dla każdej z płci. Problem ten wymaga jednak przeprowadzenia dalszych pogłębionych badań.

BIBLIOGRAFIA

- Albright J.M. (2008), *Sex in America online: An exploration of sex, marital status, and sexual identity in Internet sex seeking and its impacts*, "Journal of Sex Research", Vol. 45(2), DOI: <https://doi.org/10.1080/00224490801987481>.
- Boies S.C., Cooper A., Osborne C.S. (2004), *Variations in Internet-related problems and psychosocial functioning in online sexual activities: Implications for social and sexual development of young adults*, "CyberPsychology & Behavior", Vol. 7(2), DOI: <https://doi.org/10.1089/109493104323024474>.
- Brand D., Young K., Laier C. (2013), *Prefrontal control and Internet addiction: A theoretical model and review of neuropsychological and neuroimaging findings*, "Frontiers in Human Neuroscience", No. 8, DOI: <https://doi.org/10.3389/fnhum.2014.00375>.
- Bryant P., Shim J.W. (2008), *Gender, sexual affect, and motivations for Internet pornography use*, "International Journal of Sexual Health", Vol. 20(3).
- Carnes P.J., Delmonico D.L., Griffin E.J., Moriarity J.M. (2007), *In the Shadows of the Net: Breaking Free of Compulsive Online Sexual Behavior*, Center City, Minn: Hazelden.
- Carnes P.J., Delmonico D.L., Griffin E.J., Moriarity J.M. (2010), *Cyberseks. Skuteczna walka z uzależnieniem*, Poznań: Media Rodzina.
- Cooper A., Delmonico D.L., Burg R. (2000), *Cybersex users, abusers, and compulsives: New findings and implications*, "Sexual Addiction & Compulsivity", Vol. 7(1–2), DOI: <https://doi.org/10.1080/10720160008400205>.
- Cooper A., Delmonico D.L., Griffin-Shelley E., Mathy R.M. (2004), *Online sexual activity: An examination of potentially problematic behaviors*, "Sexual Addiction & Compulsivity", Vol. 11(3), DOI: <https://doi.org/10.1080/10720160490882642>.
- Cooper A., Griffin-Shelley E., Delmonico D.L., Mathy R.M. (2001), *Online sexual problems: Assessment and predictive variables*, "Sexual Addiction & Compulsivity: The Journal of Treatment and Prevention", Vol. 8(3–4), DOI: <https://doi.org/10.1080/107201601753459964>.
- Cooper A., Månsson S.-A., Daneback K., Tikkanen R., Ross M. (2003), *Predicting the future of Internet sex: Online sexual activities in Sweden*, "Sexual and Relationship Therapy", Vol. 18(3), DOI: <https://doi.org/10.1080/1468199031000153919>.
- Cooper A., Morahan-Martin J., Mathy R.M., Maheu M. (2002), *Toward an increased understanding of user demographics in online sexual activities*, "Journal of Sex & Marital Therapy", Vol. 28(2), DOI: <https://doi.org/10.1080/00926230252851861>.
- Daneback K., Cooper A., Månsson S.A. (2005), *An Internet study of cybersex participants*, "Archives of Sexual Behavior", Vol. 34(3), DOI: <https://doi.org/10.1007/s10508-005-3120-z>.

- Daneback K., Ross M.W., Månsson S.A. (2008), *Bisexuality and sexually related activities on the Internet*, "Journal of Bisexuality", Vol. 8(1–2),
DOI: <https://doi.org/10.1080/15299710802142317>.
- Delmonico D.L., Griffin E.J. (2010), *Cybersex addiction and compulsivity*, [w:] K. Young, C.N. de Abreu (eds.), *Internet Addiction: A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*, Hoboken–New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
- Döring N.M. (2009), *The Internet's impact on sexuality: A critical review of 15 years of research*, "Computers in Human Behavior", Vol. 25(5), **DOI: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2009.04.003>**.
- Döring N.M., Daneback K., Shaughnessy K., Grov C., Byers E.S. (2015), *Online sexual activity experiences among college students: A four-country comparison*, "Archives of Sexual Behavior",
DOI: <https://doi.org/10.1007/s10508-015-0656-4>.
- Edwards W. (2012), *Applying a sexual health model to the assessment and treatment of Internet sexual compulsivity*, "Sexual Addiction & Compulsivity", Vol. 19(1–2),
DOI: <https://doi.org/10.1080/10720162.2012.660433>.
- Erikson E.H. (2004), *Tożsamość a cykl życia*, Poznań: Zysk i S-ka.
- Green B.A., Carnes S., Carnes P.J., Weinman E.A. (2012), *Cybersex addiction patterns in a clinical sample of homosexual, heterosexual, and bisexual men and women*, "Sexual Addiction & Compulsivity", Vol. 19(1–2), **DOI: <https://doi.org/10.1080/10720162.2012.658343>**.
- Griffiths M. (2001), *Sex on the Internet: Observations and implications for Internet sex addiction*, "Journal of Sex Research", Vol. 38(4), **DOI: <https://doi.org/10.1080/00224490109552104>**.
- Griffiths M. (2004), *Sex addiction on the Internet*, "Janus Head", Vol. 7(1).
- Griffiths M.D. (2012), *Internet sex addiction: A review of empirical research*, "Addiction Research & Theory", Vol. 20(2), **DOI: <https://doi.org/10.3109/16066359.2011.588351>**.
- Hald G.M. (2006), *Gender differences in pornography consumption among young heterosexual danish adults*, "Archives of Sexual Behavior", Vol. 35(5),
DOI: <https://doi.org/10.1007/s10508-006-9064-0>.
- Hertlein K.M., Cravens J.D. (2014), *Assessment and treatment of Internet sexuality issues*, "Current Sexual Health Reports", Vol. 6(1), **DOI: <https://doi.org/10.1007/s11930-013-0011-5>**.
- Izdebski Z. (2010), *Seks Polaków w internecie. Raport Polpharmy na temat seksualności polaków w internecie*, www.opzs.pl/uploads/assets/files/Seks_Polakow_w_Internecie_materiały.pdf [dostęp: 10.10.2016].
- Laier C., Pawlikowski M., Pekal J., Schulte F.P., Brand M. (2013), *Cybersex addiction: Experienced sexual arousal when watching pornography and not real-life sexual contacts makes the difference*, "Journal of Behavioral Addictions", Vol. 2(2),
DOI: <https://doi.org/10.1556/JBA.2.2013.002>.
- Lo V., Wei R. (2005), *Exposure to Internet pornography and taiwanese adolescents' sexual attitudes and behavior*, "Journal of Broadcasting & Electronic Media", Vol. 49(2),
DOI: https://doi.org/10.1207/s15506878jobem4902_5.
- Meerkerk G.-J., Eijnden R.J.J.M.V.D., Garretsen H.F.L. (2006), *Predicting compulsive Internet use: It's all about sex!*, "CyberPsychology & Behavior", Vol. 9(1),
DOI: <https://doi.org/10.1089/cpb.2006.9.95>.
- Nowosielski K. (2010), *Cyberseksualność*, [w:] Z. Lew-Starowicz, V. Skrzypulec (red.), *Podstawy seksuologii*, Warszawa: PZWL.
- Poulsen F.O., Busby D.M., Galovan A.M. (2013), *Pornography use: Who uses it and how it is associated with couple outcomes*, "Journal of Sex Research", Vol. 50(1),
DOI: <https://doi.org/10.1080/00224499.2011.648027>.
- Ross M.W., Månsson S.A., Daneback K. (2012), *Prevalence, severity, and correlates of problematic sexual Internet use in Swedish men and women*, "Archives of Sexual Behavior", Vol. 41(2),
DOI: <https://doi.org/10.1007/s10508-011-9762-0>.

- Shaughnessy K., Byers E.S., Clowater S.L., Kalinowski A. (2014), *Self-appraisals of arousal-oriented online sexual activities in university and community samples*, "Archives of Sexual Behavior", Vol. 43(6), DOI: <https://doi.org/10.1007/s10508-013-0115-z>.
- Shaughnessy K., Byers E.S., Walsh L. (2011), *Online sexual activity experience of heterosexual students: Gender similarities and differences*, "Archives of Sexual Behavior", Vol. 40(2), DOI: <https://doi.org/10.1007/s10508-010-9629-9>.
- Tokunaga R.S., Rains S.A. (2010), *An evaluation of two characterizations of the relationships between problematic Internet use, time spent using the Internet, and psychosocial problems*, "Human Communication Research", Vol. 36(4), DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1468-2958.2010.01386.x>.
- Towhig M.P., Crosby J.M., Cox J.M. (2009), *Viewing Internet pornography: For whom is it problematic, how, and why?*, "Sexual Addiction & Compulsivity", Vol. 16(4), DOI: <https://doi.org/10.1080/10720160903300788>.
- Ulfik-Jaworska I. (2012), *Uzależnienie od seksu internetowego – trudności terminologiczne i diagnostyczne*, [w:] J. Jęczeń, K. Komsta (red.), *Człowiek w l@biryńcy sieci*, Lublin: Stowarzyszenie „Rodzina” z Puław.
- Ulfik-Jaworska I., Wiechetek M. (2016), *Zagrożenie uzależnieniem od seksu internetowego – wybrane uwarunkowania psychospołeczne. Raport z realizacji projektu badawczego*, Lublin, www.kbpn.gov.pl/porta1?id=15&res_id=6362336 [dostęp: 01.03.2017].
- Velezmoro R., Negy C., Livia J. (2012), *Online sexual activity: Cross-national comparison between United States and Peruvian college students*, "Archives of Sexual Behavior", Vol. 41(4), DOI: <https://doi.org/10.1007/s10508-011-9862-x>.
- Waszyńska K. (2009), *Uzależnienie od cyberseksu. Problemy diagnostyczne*, [w:] B. Szmigielska (red.), *Psychologiczne konteksty Internetu*, Kraków: Wydawnictwo WAM.
- Wéry A., Billieux J. (2015), *Problematic cybersex: Conceptualization, assessment, and treatment*, "Addictive Behaviors", DOI: <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2015.11.007>.
- Wéry A., Burnay J., Karila L., Billieux J. (2015), *The Short French Internet Addiction Test adapted to online sexual activities: Validation and links with online sexual preferences and addiction symptoms*, "Journal of Sex Research", Vol. 53(6), DOI: <https://doi.org/10.1080/00224499.2015.1051213>.
- Yellowlees P.M., Marks S. (2007), *Problematic Internet use or Internet addiction?*, "Computers in Human Behavior", Vol. 23(3), DOI: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2005.05.004>.
- Yen C.-F., Ko C.-H., Yen J.-Y., Chang Y.-P., Cheng C.-P. (2009), *Multi-dimensional discriminative factors for Internet addiction among adolescents regarding gender and age: Internet addiction in adolescence*, "Psychiatry and Clinical Neurosciences", Vol. 63(3), DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1440-1819.2009.01969.x>.
- Yoder V.C., Virden T.B., Amin K. (2005), *Internet pornography and loneliness: An association?*, "Sexual Addiction & Compulsivity", Vol. 12(1), DOI: <https://doi.org/10.1080/10720160590933653>.
- Young K.S. (1998), *Caught in the Net: How to Recognize the Signs of Internet Addiction and a Winning Strategy for Recovery*, New York: John Wiley & Sons.
- Young K.S. (2008), *Internet sex addiction: Risk factors, stages of development, and treatment*, "American Behavioral Scientist", Vol. 52(1), DOI: <https://doi.org/10.1177/0002764208321339>.

SUMMARY

The aim of this research was to assess the relationship between the selected psychosocial factors and Internet sex addiction among university students and whether gender moderated these links. The sample consisted of 382 university students from Lublin and surroundings (54.5% female). Participants completed a set of questionnaires to measure online sexual activities (OSA) experience, Internet sex addiction, social support, relationship satisfaction, sexual satisfaction, as well as other psychosocial variables. Research indicated significantly higher levels of Internet sex addiction among male students than female ones. Correlation analyses revealed significant connection between Internet sex addiction and the period of absence of romantic relationship, low sexual self-esteem and early age of the first experience of pornography, but only among men. The level of Internet sex addiction among women was positively associated with low relationship satisfaction and younger age of the first sexual intercourse. In both groups, the level of Internet sex addiction was significantly correlated with the greater number of sexual partners and participation in OSA, particular individual and relational types of OSA.

Keywords: Internet sex addiction; online sexual activities; cybersex; pornography; students